

Archeologienota

Lokeren – Ambachtenstraat 1

Natasja Reyns

Bornem
2022

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv

Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reyns

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2022/12.807/133

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	7
2.3	Onderzoeksopdracht	10
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	10
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	10
2.3.3	Werkwijze	16
2.4	Assessmentrapport	16
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	16
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	23
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	26
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	28
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	29
3	Samenvatting.....	30
4	Bibliografie	31
4.1	Publicaties	31
4.2	Websites	31
5	Bijlagen	32
5.1	Archeologische periodes	32

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2022F104

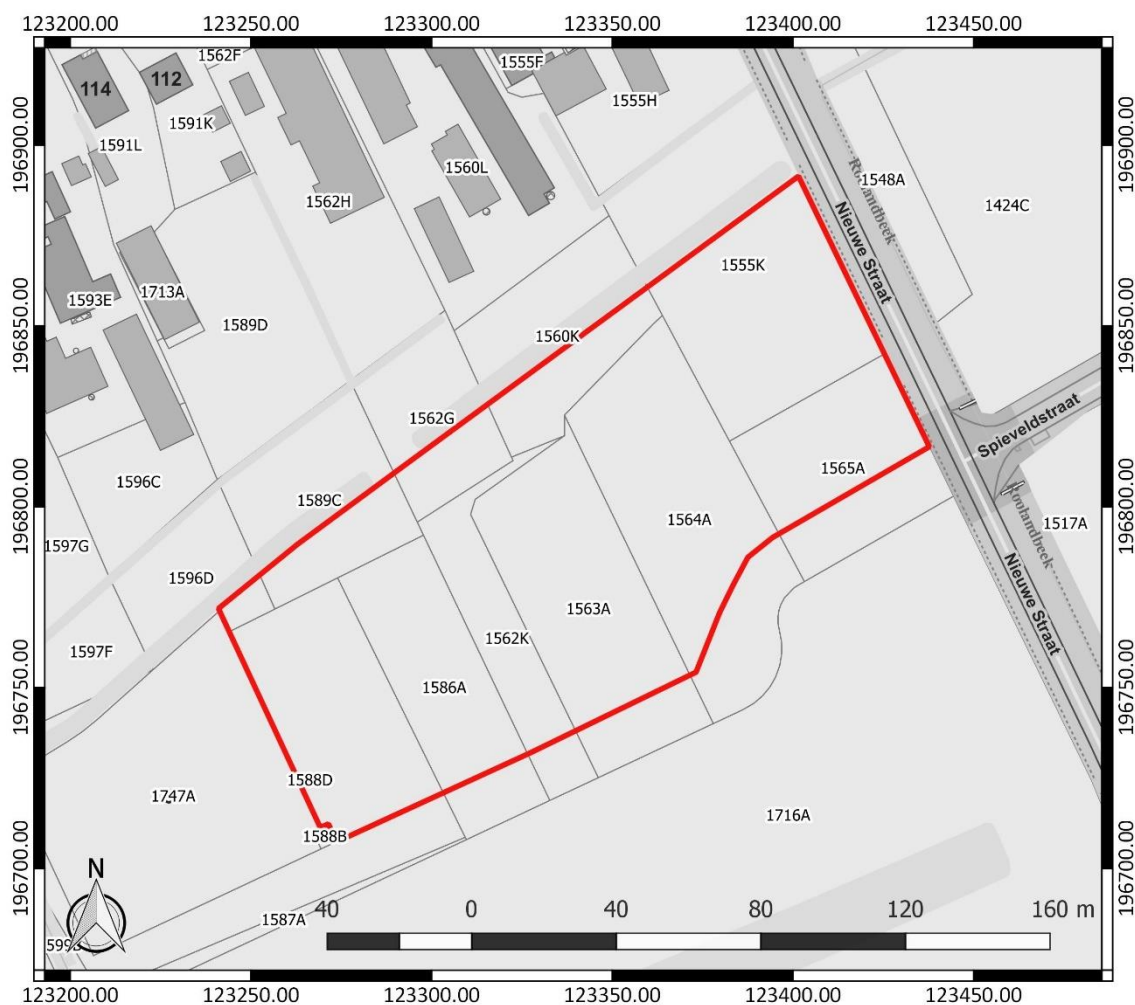
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Oost-Vlaanderen, Lokeren, Ambachtenstraat, Everslaar

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 148389, 195418
- 148452, 195348

Kadastraal plan:

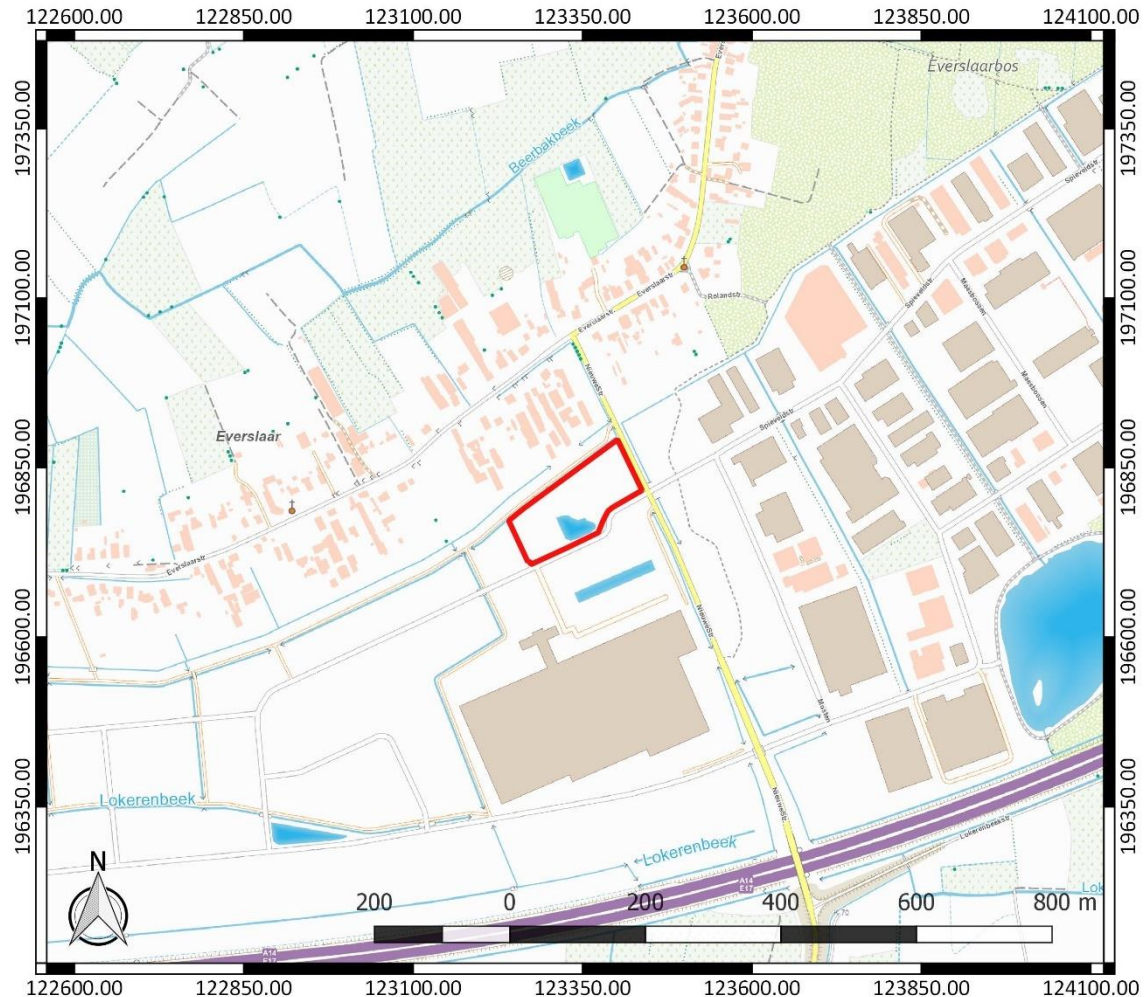

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Lokeren, Afdeling 2, sectie B, nummers 1555K, 1562G, 1560K, 1562K, 1563A, 1564A, 1565A, 1586A, 1588D, 1589C, 1596D

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 16.430 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

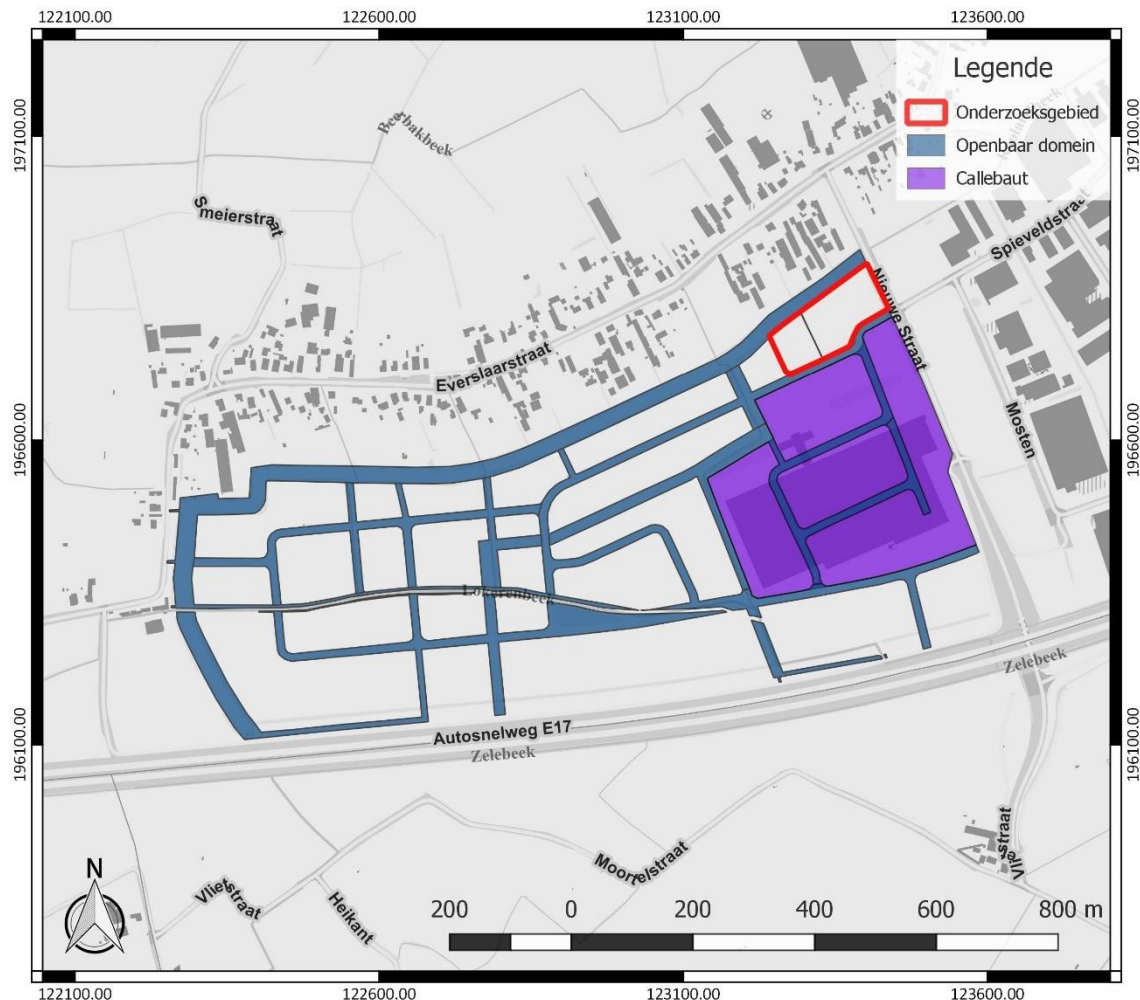
Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 16/06/2022 – 12/08/2022

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones

2.2 Archeologische voorkennis

Rondom het onderzoeksgebied werd in het verleden reeds een zone onderzocht (Figuur 3). Het onderzoeksgebied is namelijk deel van een KMO-zone, waarvan de wegenis en de groenzones reeds onderzocht werden.³ In functie van een distributiecentrum voor Callebaut dat zich net ten zuiden van het onderzoeksgebied bevindt, werd inmiddels ook archeologisch onderzoek uitgevoerd. Het gaat om een bureauonderzoek en een proefsleuvenonderzoek. Dit alles leverde geen relevante archeologische resten op.⁴

Figuur 3: Het onderzoeksgebied, gesitueerd ten opzichte van de zones waar in het verleden reeds onderzoek plaatsvond, weergegeven op de GRB-kaart (www.geopunt.be)

Landschappelijk booronderzoek ter hoogte van het openbaar domein (ID 6393) nuanceerde het potentieel op de aanwezigheid van een goed bewaarde steentijd artefactensite op het terrein. Binnen het grootste deel van de onderzochte zone bleek enkel sprake van een A/C bodemopbouw. Slechts in een kleine zone, die al op grote afstand buiten het onderzoeksgebied gelegen is, bleken resten van een podzolbodem bewaard.⁵

³ Reyns/Van Buggenhout 2018, 42-46

⁴ Hellinx/Reyns/Delannoye 2019, 83

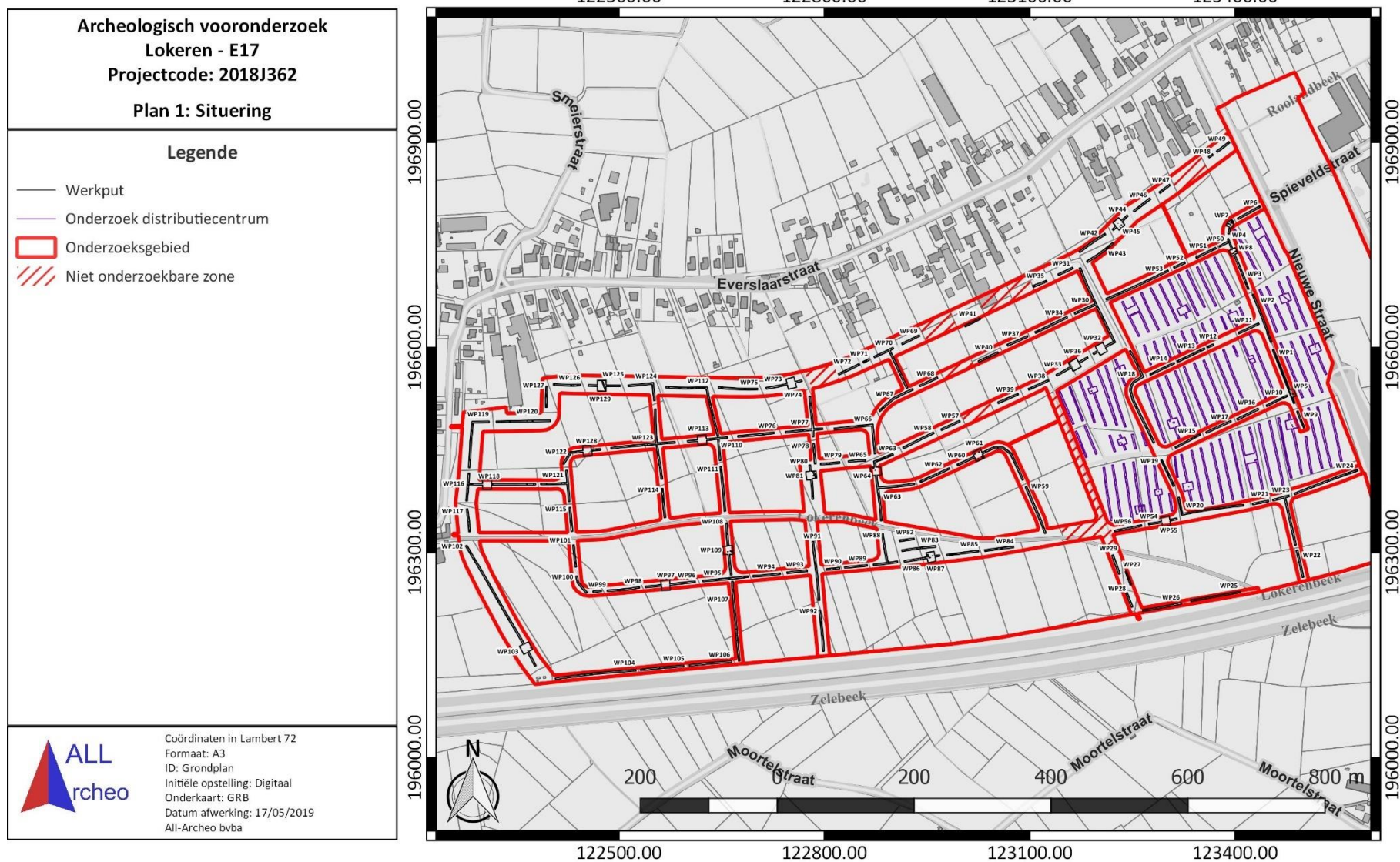
⁵ Reyns/Van Buggenhout 2018, 42-46

Ondertussen werd ook al een verkennend archeologisch booronderzoek uitgevoerd in de zone waar een podzolbodem voorkomt binnen de zone van het openbaar domein. Tijdens het verkennend archeologisch booronderzoek werden geen steentijd artefacten vastgesteld.

Figuur 4; Representatief bodemprofiel 14 dat aangelegd werd in het kader van het proefsleuvenonderzoek ter hoogte van het voorziene openbare domein van het bedrijventerrein (foto All-Archeo)

Daarop werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd om te onderzoeken of relevante archeologische sporen aanwezig zijn op het terrein. Dit toonde, net als het uitgevoerde landschappelijk booronderzoek, aan dat binnen het onderzoeksgebied enkel een A/C bodemprofiel aanwezig is. Het betreft een plaggenbodem die rechtstreeks op de C-horizont gelegen is, al dan niet met een geroerde overgangslaag tussen beide.

Figuur 5: Overzicht van de uitgevoerde proefsleuvenonderzoeken (Reyns/Van Buggenhout/Gyesbreghts 2019, 22, fig. 13)

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

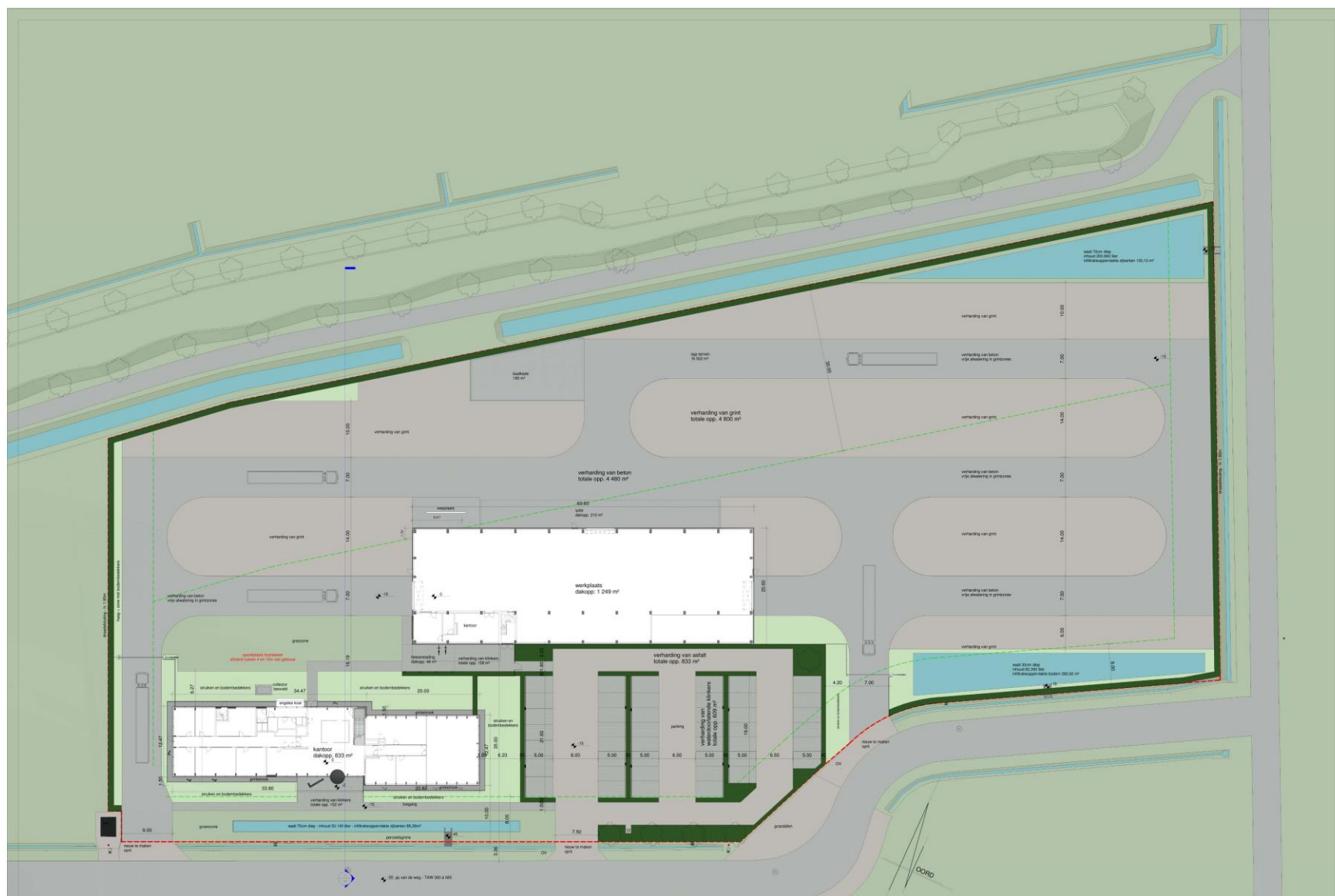
Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Het voorwerp van de aanvraag omvat de bouw van een kantoorgebouw met drie bovengrondse niveaus en een kelderverdieping, de oprichting van een magazijn en omgevingsaanleg.

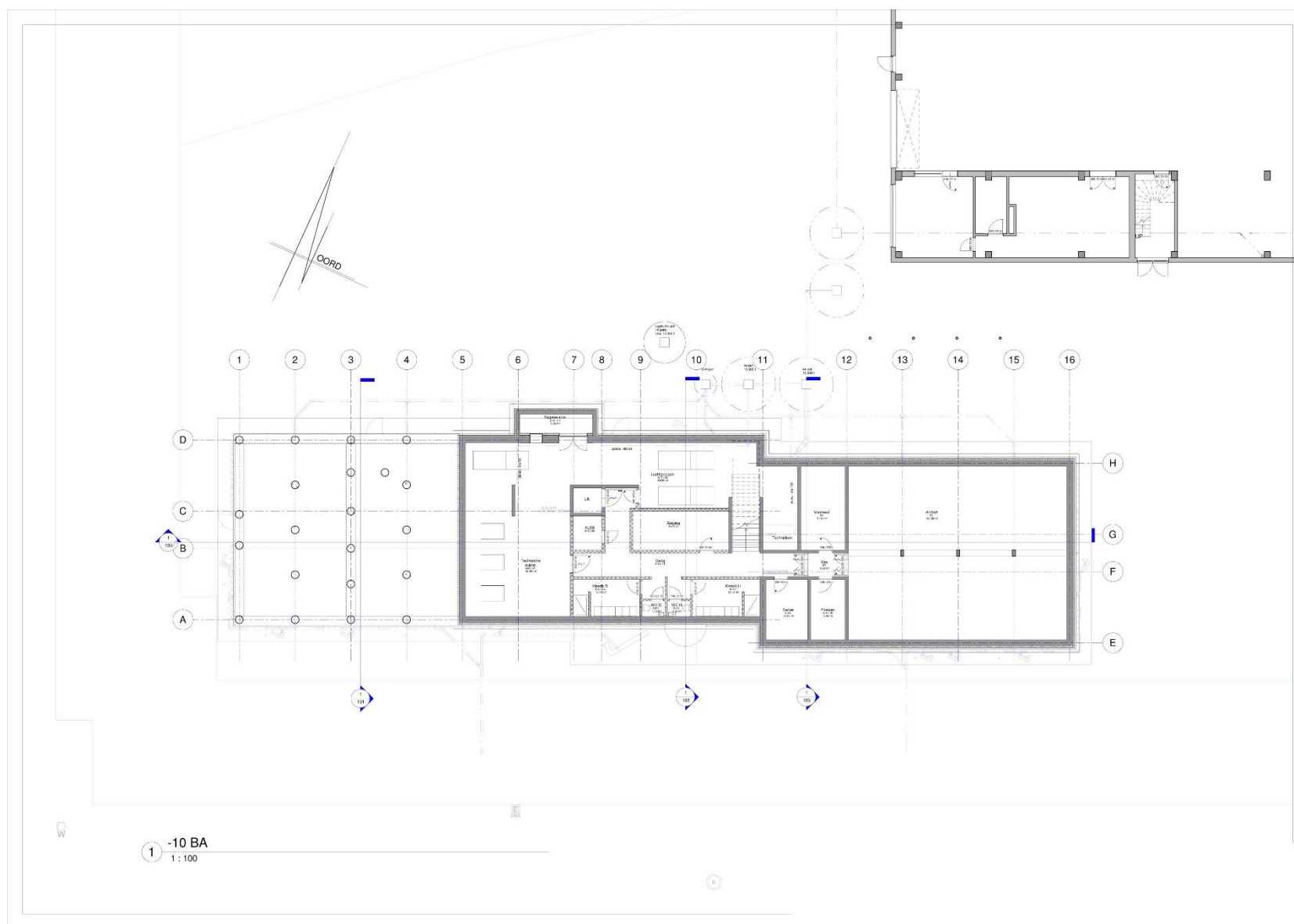
De bovenzijde van de vloerplaat van de kelderverdieping van het kantoorgebouw komt op een diepte van ca. 3,60 m. De aanzetdiepte van de paalfunderingen bedraagt ca. 11 m. De kelderverdieping bevindt zich centraal en in het oosten van het nieuwe gebouw. Het westen van het gebouw wordt niet onderkelderd. De kelderverdieping zal technische ruimtes, sanitair en kleedkamers en een ruimte voor archief, poetsen, server, technieken en voorraad huisvesten. Het nieuwe gebouw wordt verder ook voorzien van een lift.

Ten noordoosten van het kantoorgebouw wordt een magazijn opgericht. Dit zal geen ondergrondse verdieping kennen. De aanzetdiepte van de paalfunderingen bedraagt hier eveneens ca. 11 m. Achteraan wordt een beperkte laadkade voorzien met een diepte van ca. 1,20 m. Rondom de gebouwen wordt omgevingsaanleg voorzien met de aanleg van weginfrastructuur, wadi's en groenaanleg. Deze bodemingrepen zullen een verstoringsdiepte van 30 tot ca. 70 cm kennen, behalve ter hoogte van de nutsvoorzieningen. Daar loopt de verstoringsdiepte sterker op. Het gaat dan vooral om de aanleg van septische putten en regenwaterputten die voorzien worden in de zone tussen het kantoorgebouw en het magazijn.

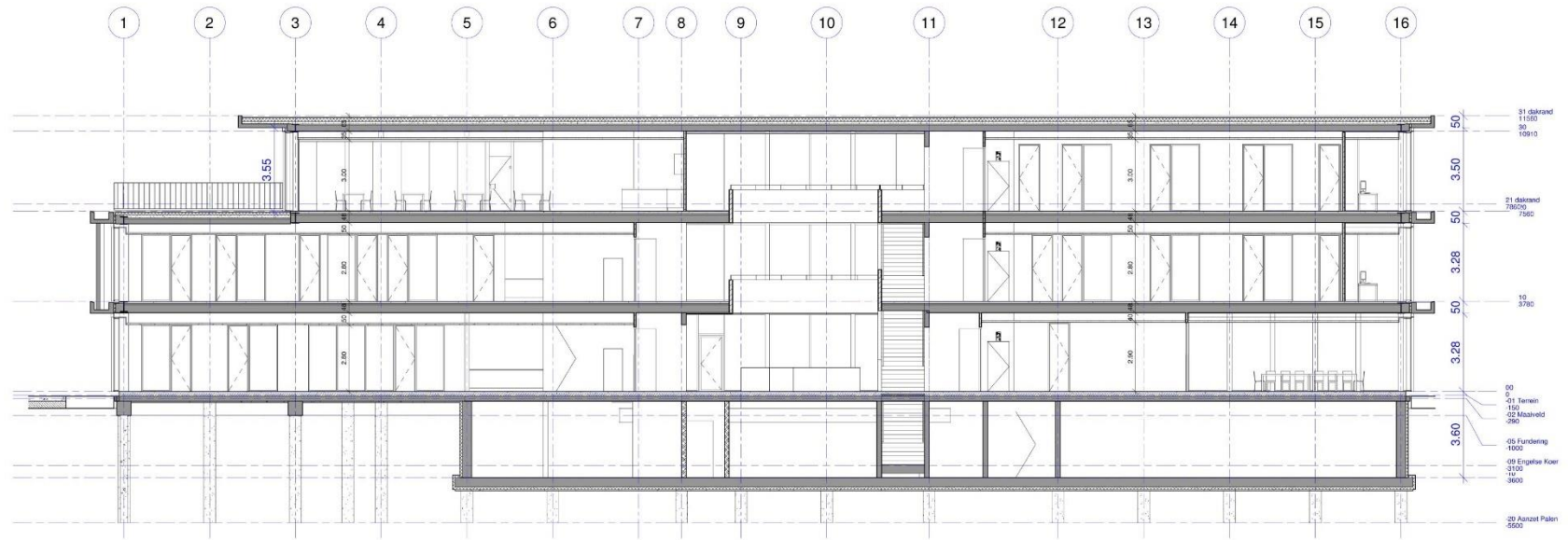

Figuur 6: Inplantingsplan

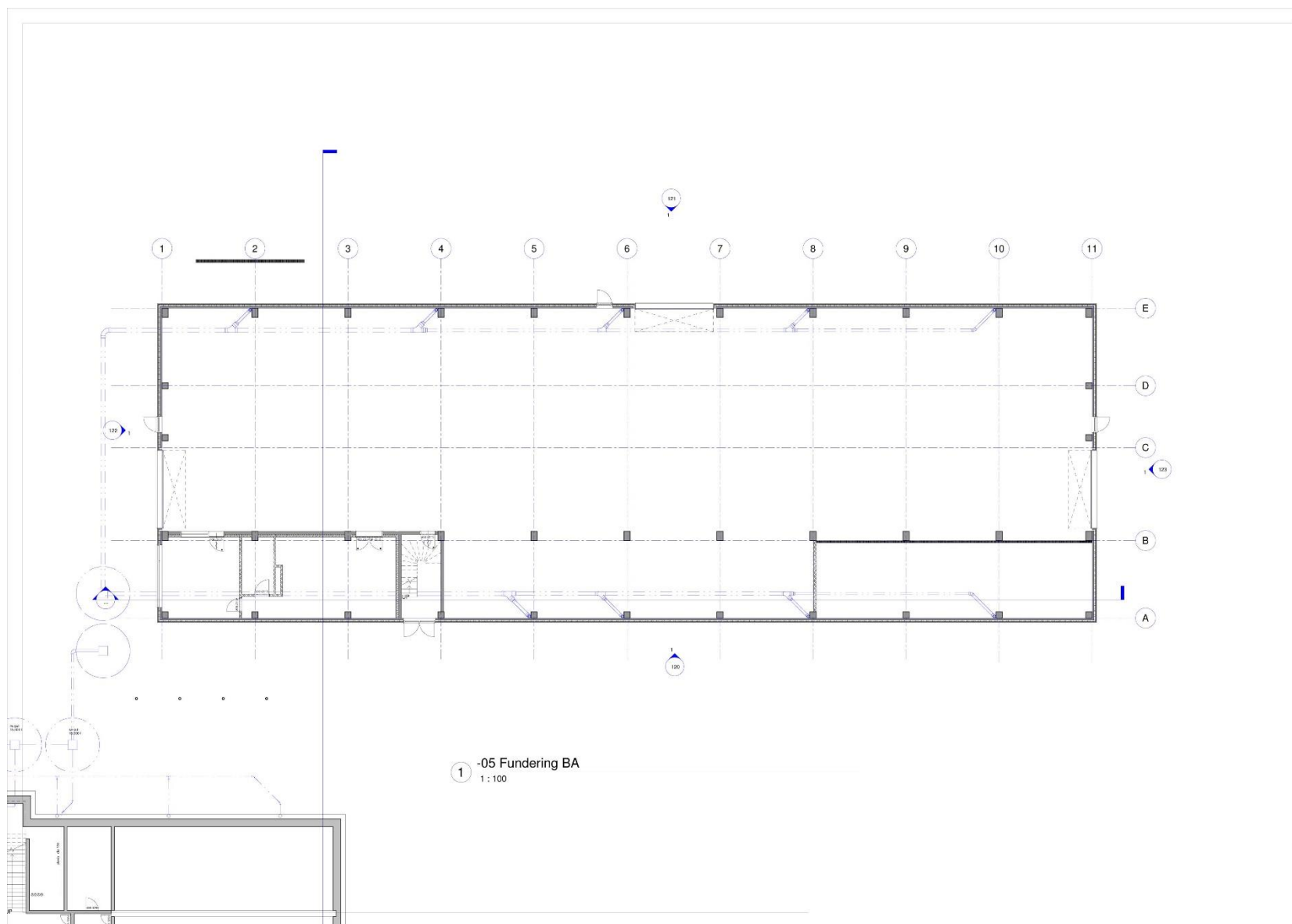
Figuur 7: Grondplan gelijkvloers kantoorgebouw

Figuur 8: Grondplan kelderverdieping en aanduiding nutsvoorzieningen kantoorgebouw

Figuur 9: Snede kantoorgebouw

Figuur 10: Funderingsplan magazijn met aanduiding van de nutsvoorzieningen

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) worden drie momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

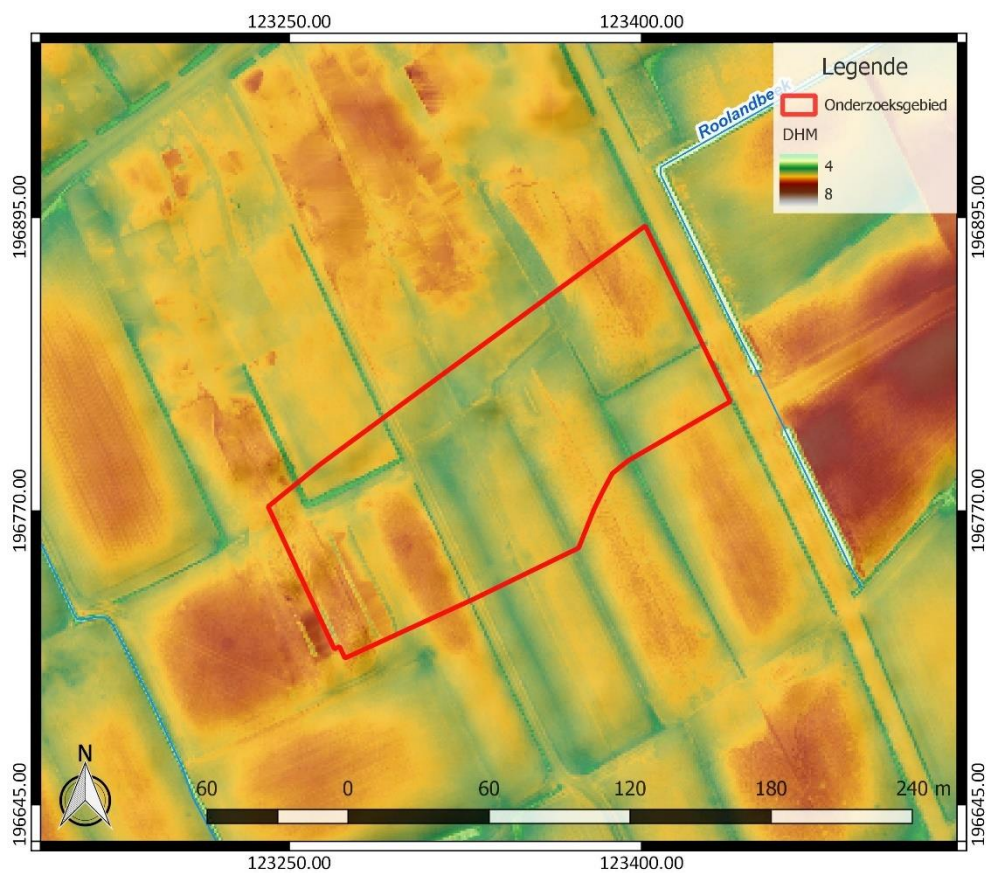
Het onderzoeksgebied is gelegen ten zuiden van het historische centrum van Lokeren, ten noorden van de Ambachtenstraat en ten westen van de Nieuwe Straat en Spieveldstraat. Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in agrarische gebieden. Hydrografisch behoort het tot het Beneden-Scheldebekken. Ten oosten van het onderzoeksgebied stroomt de Roolandbeek. Ten zuidwesten vinden we de Lokerenbeek en ten noorden stroomt de Beerbakbeek.

Geomorfologisch behoort het onderzoeksterrein tot de Vlaamse Vallei. Dit is een reliëfarm, laag en vlak gebied. De hoogte van het Vlaamse Valleilandschap schommelt tussen 3 m en 10 m TAW. De meer recente insnijding van de rivieren heeft het jongste pleistocene opvullingsvlak van de Vlaamse Vallei in reliëf gesteld en het in een laagterras herschapen.⁶

⁶ De Moor 1995, 4

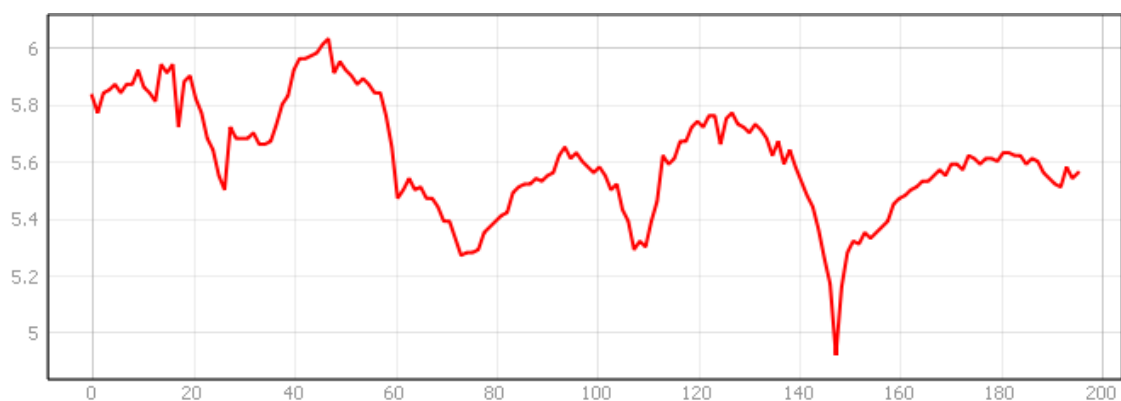
Figuur 11: Luchtfoto van 2021 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 12: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

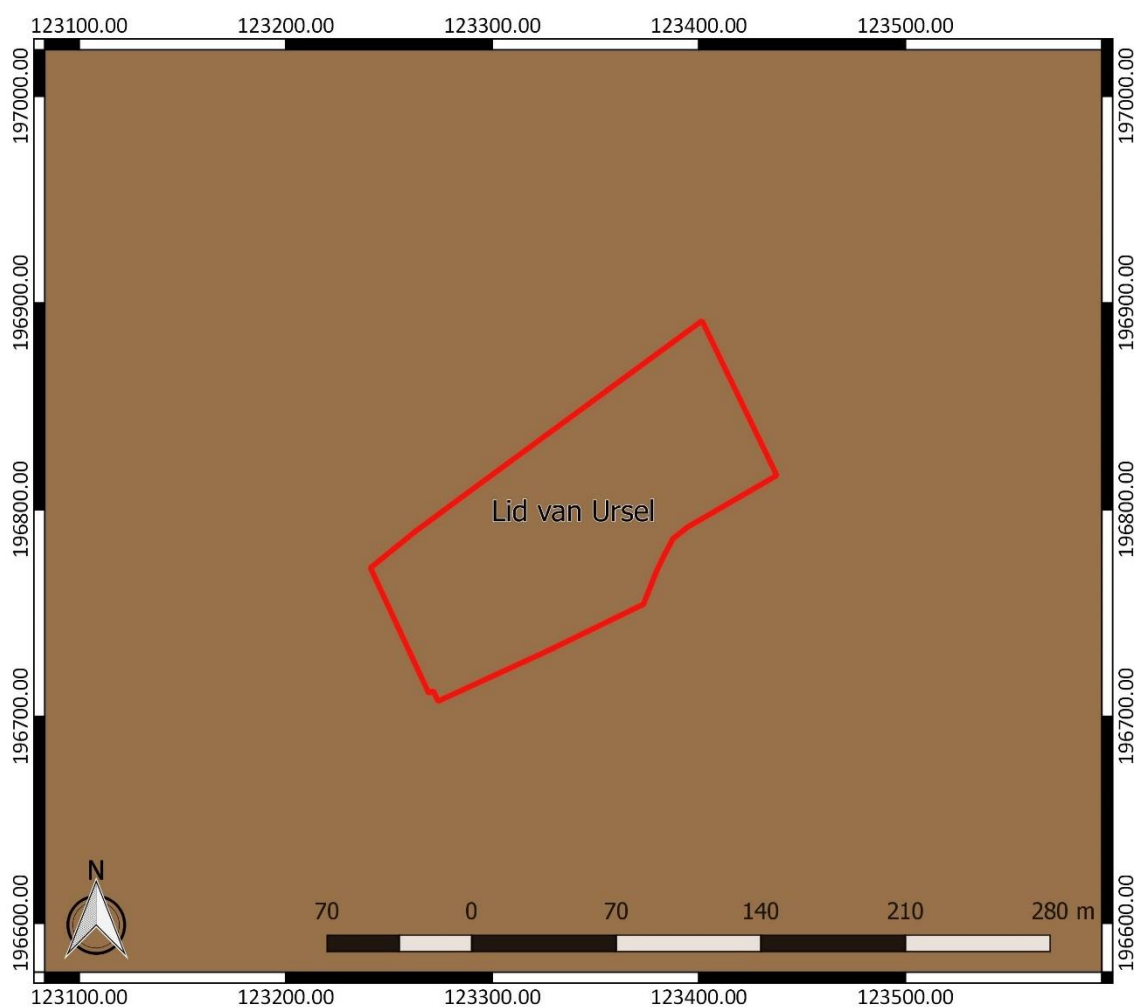
Figuur 13: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 14: Hoogteverloop van westzuidwest naar oostnoordoost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Het onderzoeksgebied bevindt zich op een interfluvium tussen de Lokerenbeek en de Beerbakbeek. Het terrein kent een hoogte van 4,9 tot 6,0 m TAW (Figuur 14). Uit het digitaal hoogtemodel blijkt dat op het terrein een cultuurlandschap van zogenaamde bolle akkers aanwezig is. Een bolle akker wordt omschreven als een akkerperceel dat een gedrukt boogvormig profiel vertoont. Zowel in de lengte als in de breedterichting vertoont het perceel een symmetrische opbouw en het centrum van het perceel heeft een uitgesproken niveauverschil met de akkerrand. De akkerrand wordt gekenmerkt door een terrasvormige opbouw van gracht tot akkerrand. De aanleg van de bolle akkers

kan gesitueerd worden in de 15de en 16de eeuw en moet gezien worden als een grootschalige ontginningsoperatie. Ze werden aangelegd om de drainage en de fertiliteit van de grond te verbeteren, maar in tegenstelling tot de beddenbouw die elk jaar opnieuw werd aangelegd, was de bolle akker een blijvende structuur in het landschap en werden de akkers in een éénmalige gebeurtenis aangelegd.⁷

Figuur 15: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

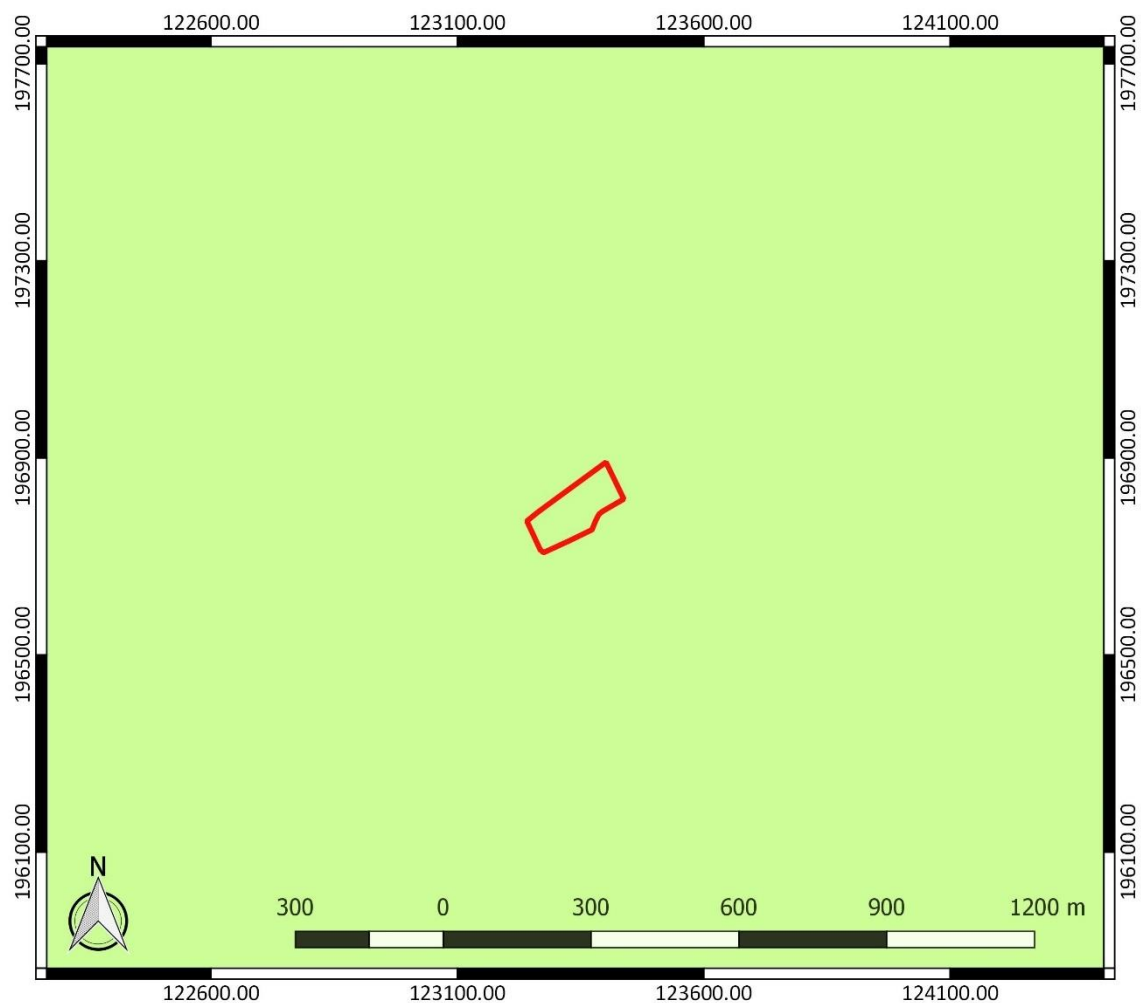
De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 15) bestaat uit de Formatie van Maldegem, meer bepaald het Lid van Ursel. Deze bestaat uit grijsblauwe tot blauwe klei.⁸

De quartairgeologische kaart (Figuur 16) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk Vroeg-Holocene voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair. Hieronder bevinden zich oudere fluviale afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).⁹

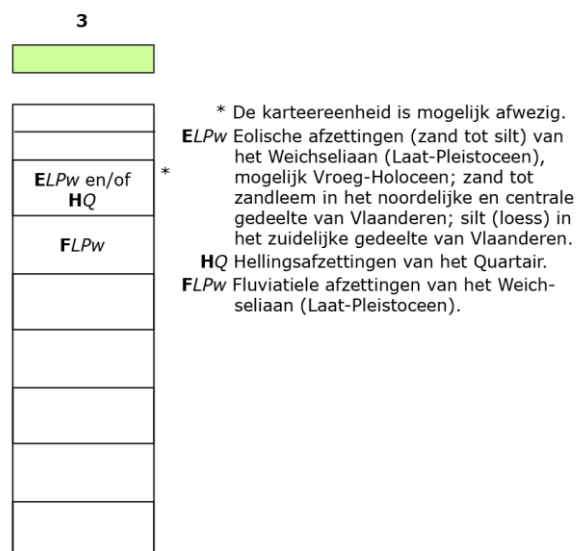
⁷ Ampe/Langohr 2006, 163-164

⁸ www.geopunt.be/kaart

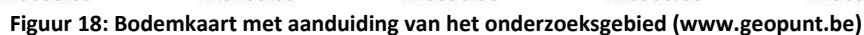
⁹ www.geopunt.be/kaart

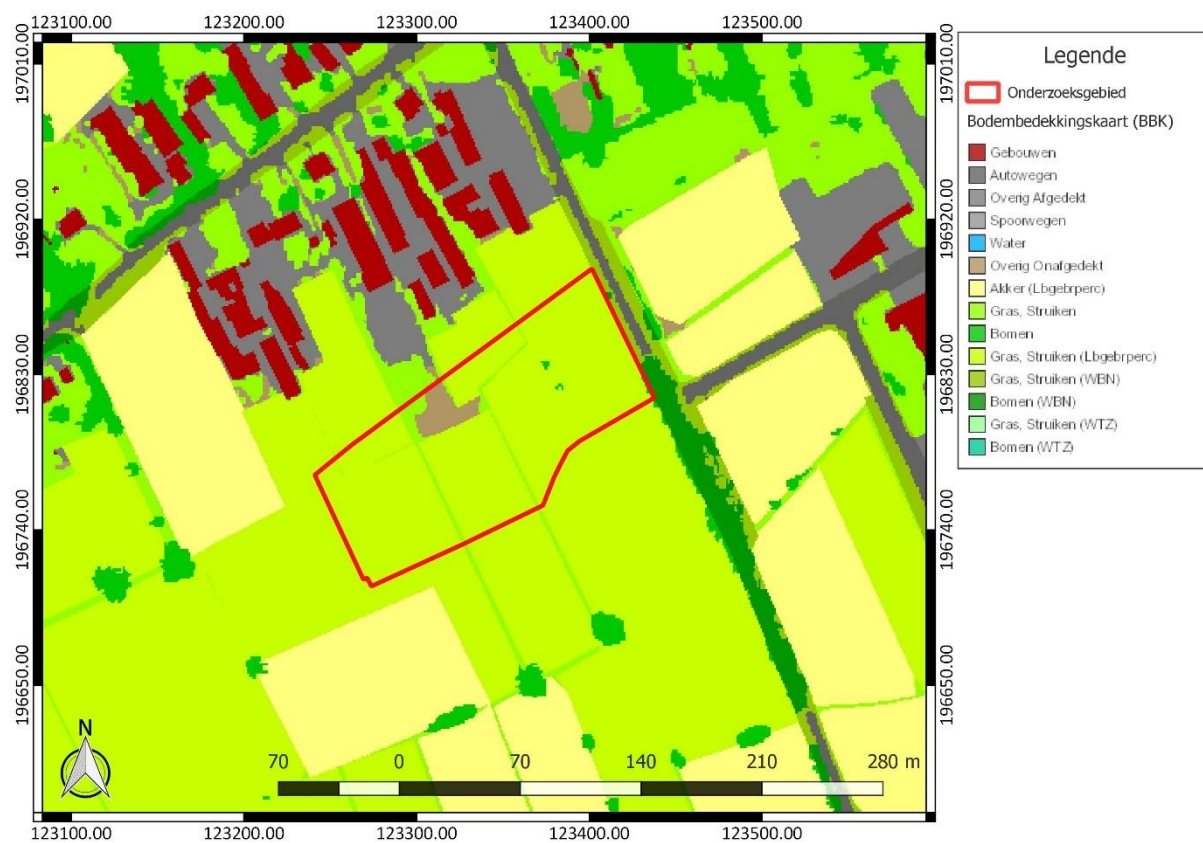
Figuur 16: Quartairegeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

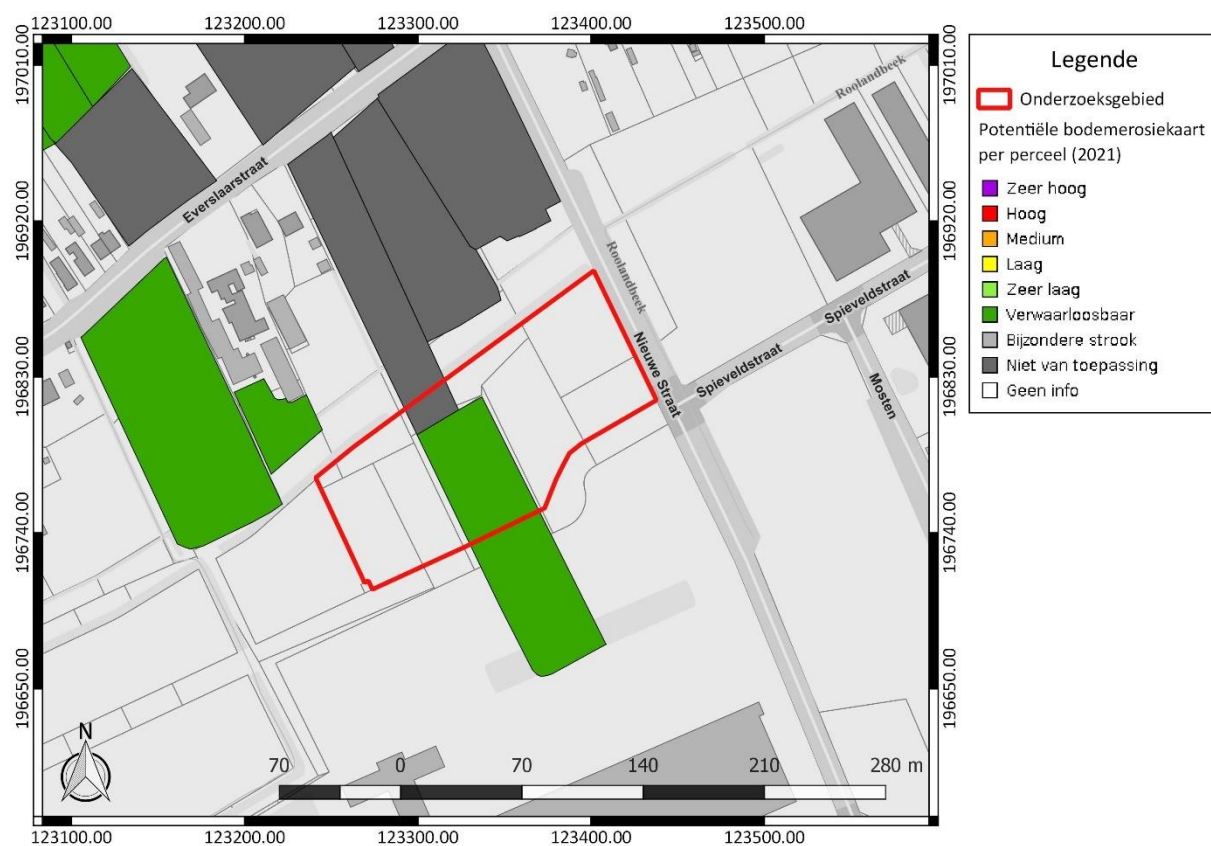
Figuur 17: Legende bij de quartairegeologische kaart (www.geopunt.be)

Volgens de potentiële bodemerosiekaart is de erosiegevoeligheid binnen het onderzoeksgebied verwaarloosbaar of niet van toepassing (Figuur 20).

Figuur 19: Bodemgebruikskarta met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 20: Potentiële bodemerosiekarta met aanduiding van het onderzoeksgebied, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

De toponymie en archeologische vondsten doen vermoeden dat de streek rond Lokeren reeds bewoning kende voor de Romeinse periode. De rivier de Durme speelde hier een belangrijke rol in, omdat de rivier ter hoogte van Lokeren gemakkelijk kon overgestoken worden. De eerste bewoningskernen ontstonden op de linkeroever van de Durme. Dit waren hoge en droge gronden. In latere periodes verplaatste de bewoning zich naar de rechteroever van de rivier. Het duurde tot in de 16de eeuw voor Lokeren een heropbloei kende. Doorheen de 17de en de 18de eeuw vond er een snelle ontwikkeling plaats. Dit leidde onder andere tot een groei van de nijverheid.¹⁰

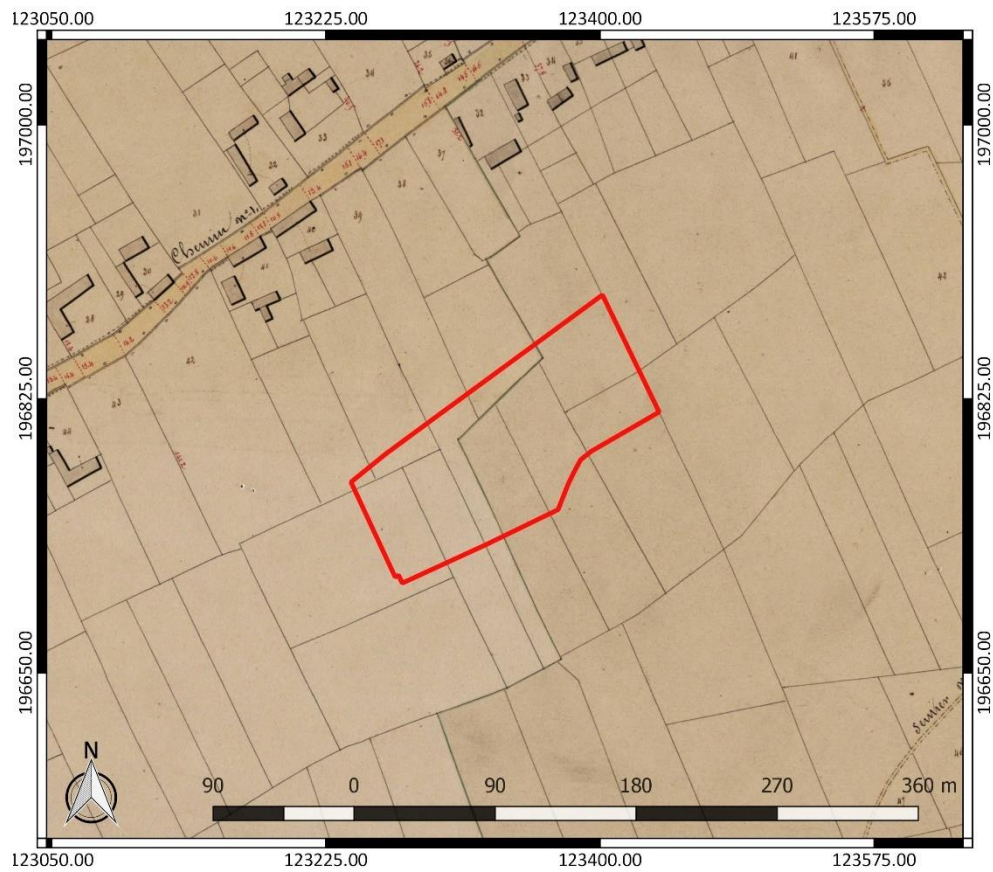
Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is te zien dat het onderzoeksgebied in gebruik is als akkerland (Figuur 21). Ten oosten is een veldweg aangegeven. Ten zuiden zien we de Lokerenbeek.

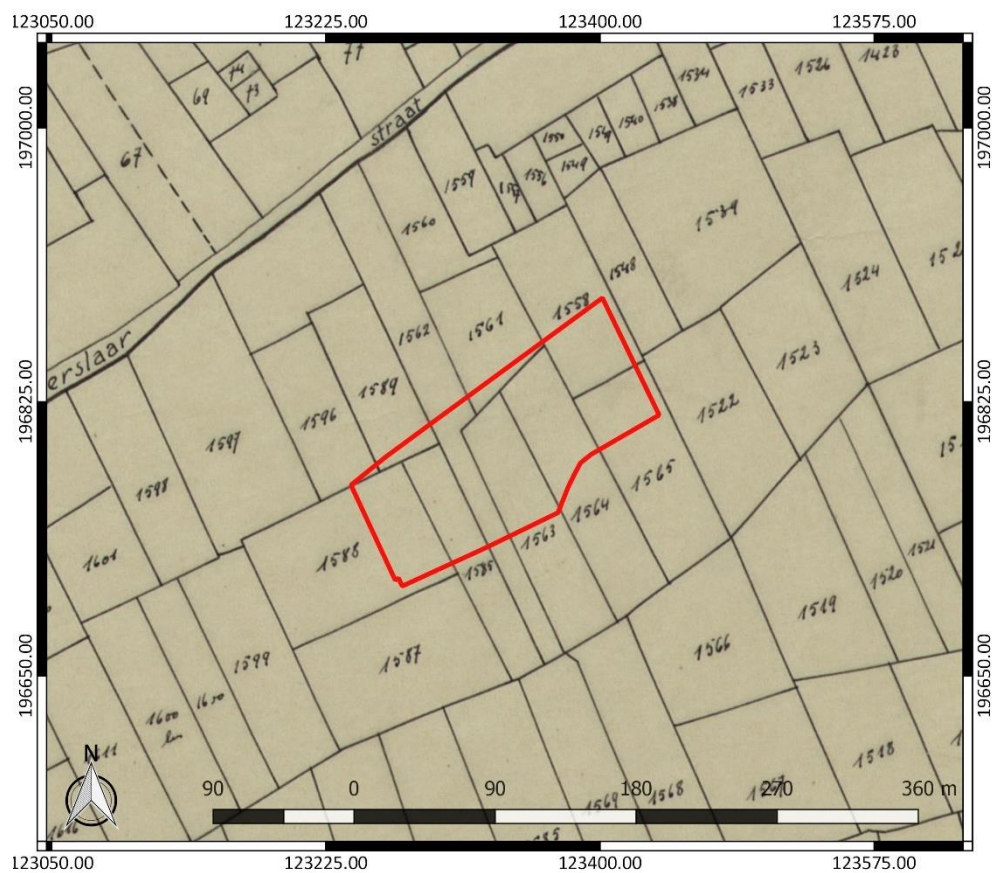
Figuur 21: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is geen bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied. Vermoedelijk was het terrein nog steeds in gebruik als akkerland (Figuur 22). De Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) geeft een gelijkaardig beeld als de Atlas der Buurtwegen weer.

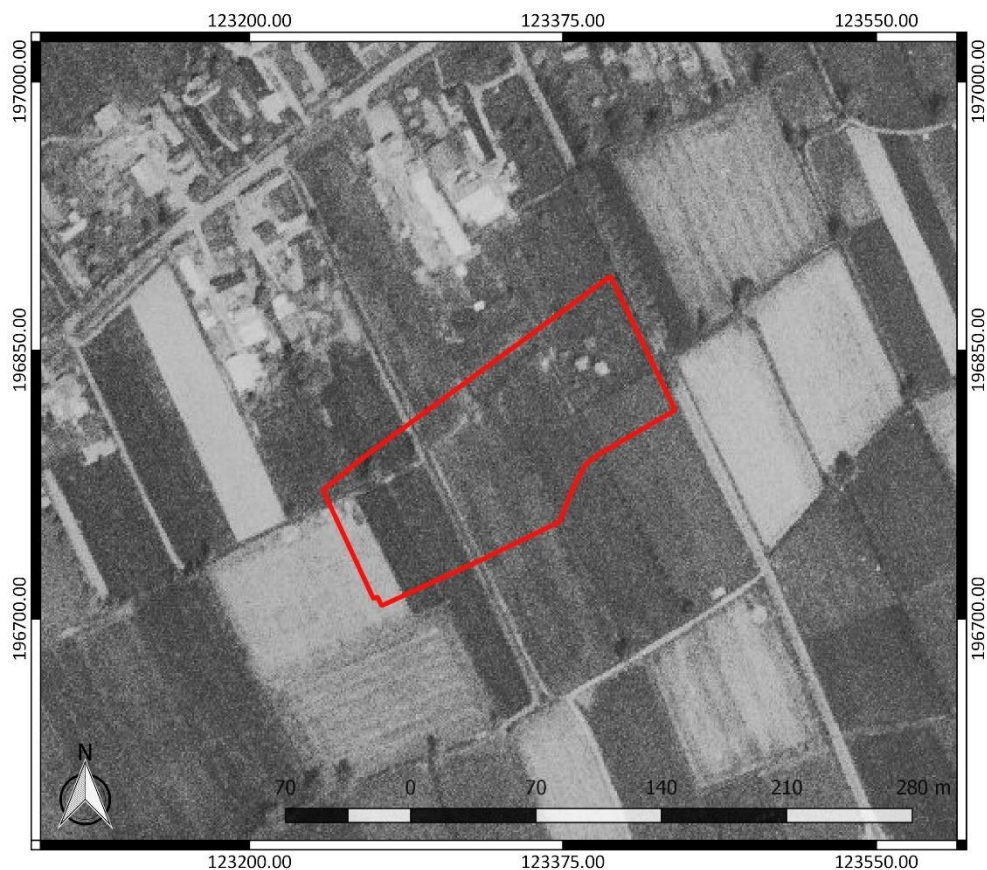
¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Lokeren [online] <https://id.erfgoed.net/themas/13958> (Geraadpleegd op 11-08-2022)

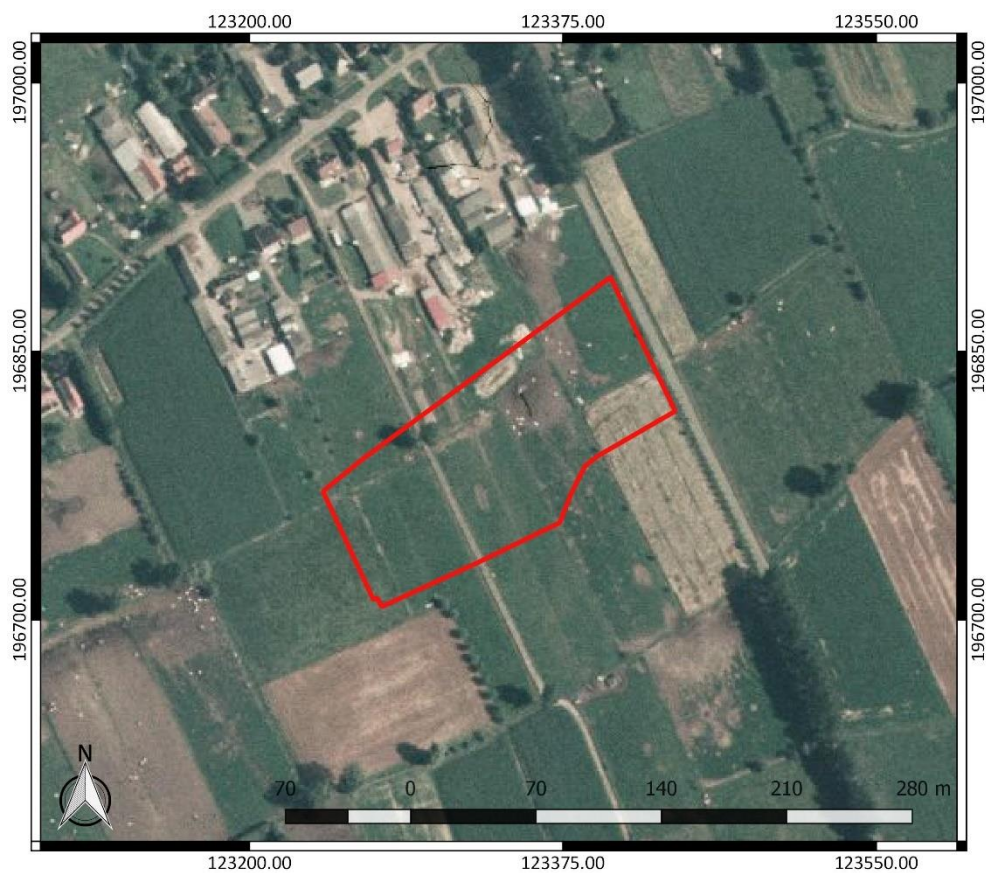
Figuur 22: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 23: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 24: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

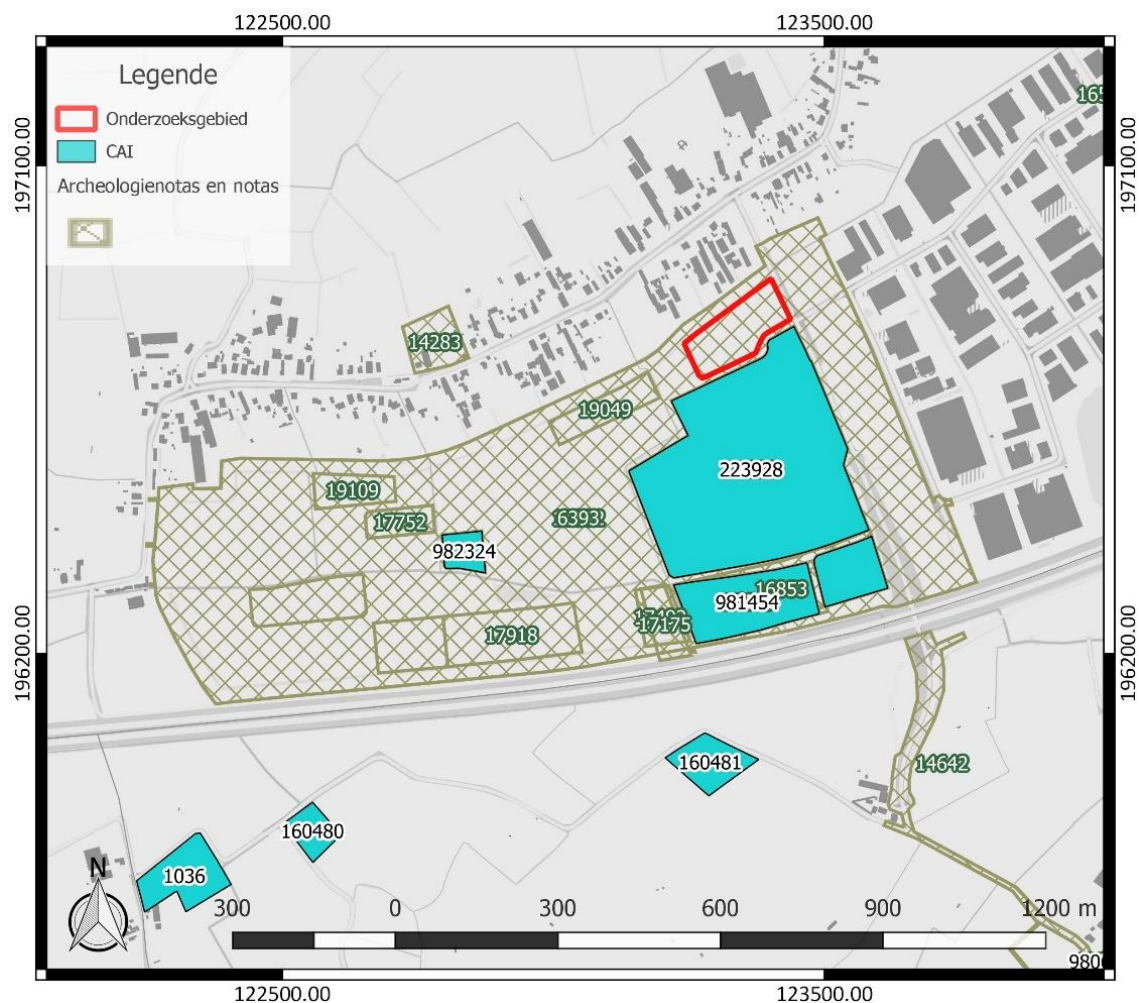

Figuur 25: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Ook een luchtfoto uit 1971 (Figuur 24) geeft aan dat het onderzoeksgebied nog steeds in gebruik is als akkerland, net als een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 25). Het beeld komt niet overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 11), omdat het terrein ondertussen opgenomen is in een industriegebied en vandaag de dag braakliggend is.

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 27). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Figuur 26: Situering van het onderzoeksgebied t.o.v. de gekende archeologische waarden in de omgeving, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

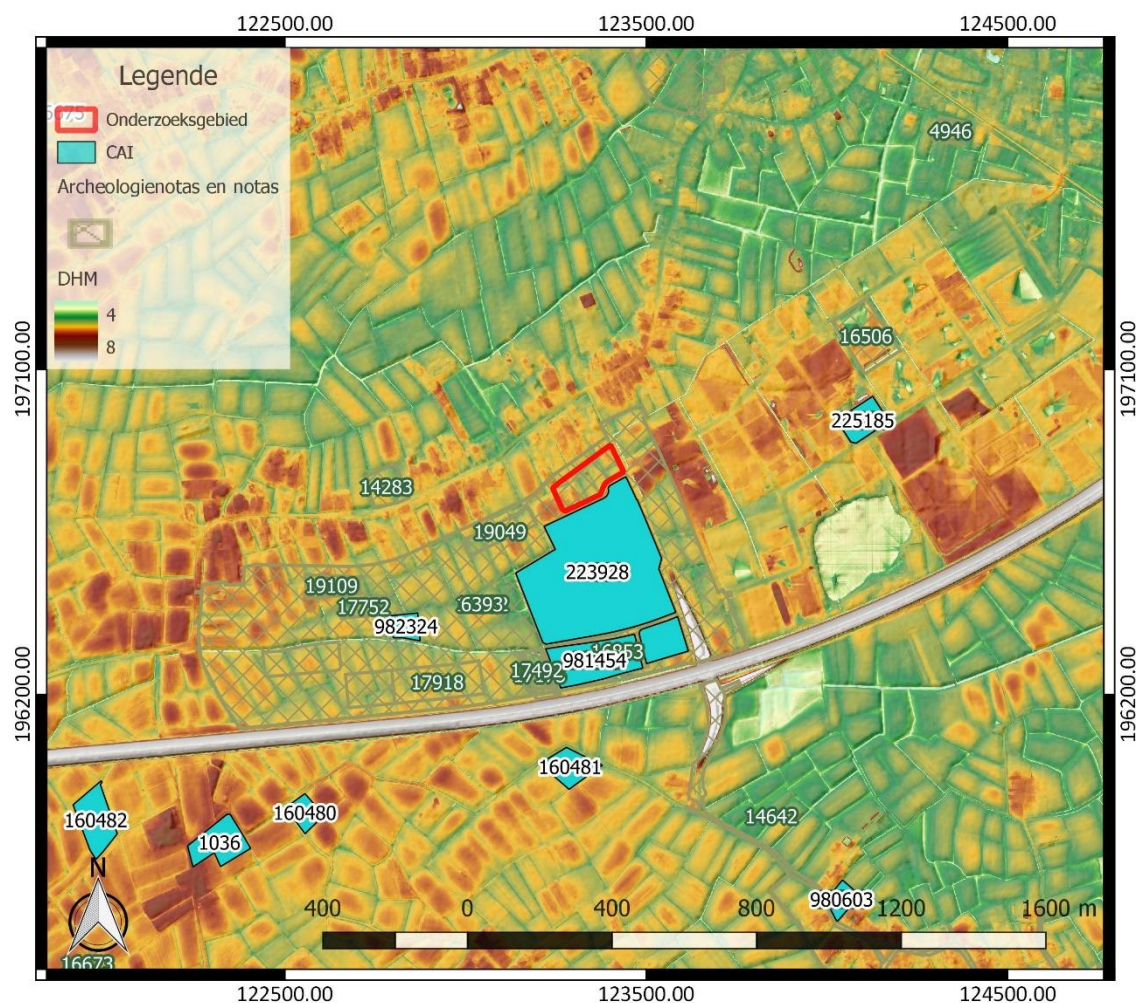
Rondom het onderzoeksgebied werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in functie van de aanleg van het openbaar domein. Net iets verder ten zuiden van het onderzoeksgebied werd nog een grotere zone onderzocht aan de hand van proefsleuven (CAI ID 223928). In deze zone is Callebaut gevestigd.

De sporen die aangetroffen werden tijdens beide proefsleuvenonderzoeken bleken nagenoeg allemaal te dateren van de late middeleeuwen tot de nieuwste tijd. Ze zijn te relateren aan het landgebruik van het terrein als akkerland en als grasland en stemmen overeen met de gebruiksevolutie zoals die gereconstrueerd kon worden aan de hand van historische kaarten en

luchtfoto's. Tijdens de proefsleuvenonderzoeken zijn geen aanwijzingen vastgesteld voor de aanwezigheid van oudere archeologische sporen.¹¹

Dat geldt ook voor een proefsleuvenonderzoek dat nog verder ten zuiden gelegen is, maar ook binnen de industriezone (CAI ID 981454),¹² en voor onderzoek ten westen, ter hoogte van CAI ID 98234¹³ en CAI ID 982832 (ID 17752).¹⁴

Ter hoogte van CAI ID 982547 (ID 17175) werden mogelijk wel oudere sporen gevonden, maar door het ontbreken van vondstmateriaal blijft de datering onbepaald.¹⁵

Figuur 27: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied
(<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

¹¹ Reyns/Van Buggenhout/Gyesbreghts 2019, 17 en 63; Hellinx/Reyns/Delannoye 2019, 83

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Everslaarstraat [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/981454> (Geraadpleegd op 11-08-2022)

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Bedrijventerrein E17-4 lot 23 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/982324> (Geraadpleegd op 11-08-2022)

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Ambachtenlaan - Industriezone lot 18 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/982832> (Geraadpleegd op 11-08-2022)

¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: E17 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/982547> (Geraadpleegd op 11-08-2022)

Op enige afstand ten oosten vinden we CAI ID 225185. Er werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd, waarbij opnieuw enkel perceelsgreppels aangetroffen zijn.¹⁶ Op al vrij grote afstand ten zuiden zijn sporen uit de nieuwe tijd gevonden en enkele paalsporen van onbepaalde datering (CAI ID 160481).¹⁷ Onderzoek op locatie CAI ID 980603 toonde aan dat er enkel verstoringen van recente datum aanwezig zijn.¹⁸ Ter hoogte van CAI ID 160480 zijn sporen uit de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd vastgesteld.¹⁹ Ter hoogte van CAI ID 160482 zijn spitsporen, ploegsporen, perceelsgreppels, een aantal kuilen en een afsluiting gevonden.²⁰ Ter hoogte van CAI ID 1036 werden tot slot nog paalgaten en vondstmateriaal uit de Romeinse tijd gevonden.²¹

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving die geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties geven, lichten we daarom hier niet afzonderlijk toe.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Het onderzoeksgebied is gelegen op een interfluvium tussen de Lokerenbeek en de Beerbakbeek. Het wordt gekenmerkt door een overgang van een matig natte naar een matig droge bodem. Historische kaarten geven aan dat het onderzoeksgebied sinds de 18de eeuw onafgebroken in gebruik was als akkerland, tot het omgevormd werd tot industriegebied. Nu is het braakliggend.

In de omgeving is al heel wat archeologisch onderzoek uitgevoerd. Veel onderzoeken leverden resten op uit de late middeleeuwen, de nieuwe tijd en de nieuwste tijd. Op eerder korte afstand ten zuidwesten van het onderzoeksgebied werden ook enkele sporen van onbepaalde datering gevonden en op al wat grotere afstand zijn resten uit de Romeinse tijd geregistreerd.

Uit het bureauonderzoek blijkt een eerder lage verwachting naar archeologische resten, op basis van de vele onderzoeken die rondom het terrein al uitgevoerd zijn. Het is echter ook zo dat het onderzoeksgebied een grote oppervlakte kent en dat we momenteel niet met zekerheid de aanwezigheid van relevante archeologische resten kunnen uitsluiten.

¹⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Moortselstraat 20A [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/225185> (Geraadpleegd op 11-08-2022)

¹⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Windmolenpark Bredekop Werkput 2 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/160481> (Geraadpleegd op 11-08-2022)

¹⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Zele Vlietstraat 24 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/980603> (Geraadpleegd op 11-08-2022)

¹⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Windmolenpark BredeKop Werkput 1 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/160480> (Geraadpleegd op 11-08-2022)

²⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Windmolenpark BredeKop Werkput 3 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/160482> (Geraadpleegd op 11-08-2022)

²¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Heikant (VTN-OV9) [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/1036> (Geraadpleegd op 11-08-2022)

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de bouw van een kantoorgebouw met drie bovengrondse niveaus en een kelderverdieping, de oprichting van een magazijn en omgevingsaanleg. De verstoringsdiepte van de geplande bodemingrepen varieert sterk, van 30 cm tot 11 m. Dit doet besluiten dat binnen het volledige onderzoeksgebied het bodemarchief bedreigd is.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont voor het onderzoeksgebied een eerder laag archeologisch potentieel. Dit is vooral gebaseerd op de verschillende onderzoeken die al op korte afstand tot het onderzoeksgebied uitgevoerd zijn en die enkel resten uit de late middeleeuwen, de nieuwe tijd en de nieuwste tijd opleverden. Wel stellen we vast dat het onderzoeksgebied een gunstige landschappelijke ligging kent, op een interfluvium tussen twee beken en op de overgang van een matig natte naar een matig droge bodem. Verder is het ook zo dat het onderzoeksgebied een grote oppervlakte kent. Omwille van al deze elementen kunnen we momenteel de aanwezigheid van relevante archeologische resten op het terrein nog niet uitsluiten. Aan de andere kant stellen we vast dat de geplande werken op het terrein een negatieve impact op het bodemarchief zullen hebben. Daarom is voorafgaand aan de geplande werken op het terrein verder vooronderzoek nodig.

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt.

Veldkartering is niet nuttig omdat de onderzoeksmethode sowieso nog gevolgd dient te worden door andere onderzoeksmethodes. Daarom is het kosten-baten efficiënter om meteen over te gaan tot een andere onderzoeksmethode.

Landschappelijk bodemonderzoek is in het verleden al uitgevoerd voor het openbaar domein van de volledige industriezone. In de zone rondom het onderzoeksgebied bleek uit de uitgevoerde boringen geen potentieel op een goed bewaarde steentijd artefactensite. De uitvoering van bijkomend onderzoek in functie van steentijd artefactensites is bijgevolg niet nuttig.

Wel dient een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Naar aanleiding van de bouw van een kantoorgebouw, de oprichting van een magazijn en bijhorende omgevingsaanleg was de opmaak van een archeologienota nodig. Uit het bureauonderzoek blijkt dat het onderzoeksgebied een gunstige landschappelijke ligging kent, op een interfluvium. Ter hoogte van het onderzoeksgebied is een overgang van matig natte naar matig droge bodems op te merken op de bodemkaart. Eerder onderzoek dat in de omgeving van het onderzoeksgebied uitgevoerd is, heeft overwegend sporen opgeleverd uit de late middeleeuwen, de nieuwe tijd en de nieuwste tijd. Ze maken dat de inschatting van het archeologisch potentieel van het terrein eerder laag is. Op grotere afstand van het terrein zijn ook resten van onbepaalde datering en resten uit de Romeinse tijd gevonden. Omwille van de gunstige landschappelijke ligging van het terrein, de grote oppervlakte van het terrein, het feit dat de aanwezigheid van relevante archeologische resten op dit moment nog niet volledig uitgesloten kan worden en het feit dat de geplande werken een negatieve impact op het bodemarchief zullen hebben, maakt dat bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig geacht wordt, voorafgaand aan de geplande werken op het terrein.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Ampe, C./R. Langohr, 2006: Voorstel uitgewerkt voorbeeld erkenningsdossier waardevolle site voor bodem. Bolle akkers – Land van Waas. Bijlage 7: Waardevolle site Land van Waas, in: *Project waardevolle bodems in Vlaanderen. Eindverslag*, Brussel, 157-173.

De Moor, G./D. van de Velde, 1995: *Toelichting bij de quartairgeologische kaart. Kaartblad 14 Lokeren*, Gent.

Hellinx, A.-J./N. Reyns/C. Delannoye, 2019: *Archeologienota Lokeren – E17 (distributiecentrum)*, Bornem (Rapporten All-Archeo bvba 823).

Thoen, H. (ed.), 1989: *Temse en de Schelde van ijstijd tot Romeinen*, Brussel.

Reyns, N., 2020: *Archeologienota Lokeren – E17/4 (distributiecentrum)*, Bornem (Rapporten All-Archeo bvba 1102).

Reyns, N./J. Van Buggenhout en D. Gyesbreghts, 2019: *Nota Lokeren – Bedrijventerrein E17*, Bornem (Rapporten All-Archeo bvba 662).

Reyns, N./J. Van Buggenhout, 2018: *Archeologienota Lokeren – Bedrijventerrein E17*, Temse (Rapporten All-Archeo bvba 619).

4.2 Websites

Cartesius (2022)
<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2022)
<https://dov.vlaanderen.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2022)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2022)
<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2022)
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2022)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

